

Zwolle, 22 oktober

TOELICHTINGSRAPPORT CULTUURHISTORISCHE WAARDENKAART OLDENZAAL

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Oldenzaal: een korte geschiedenis.....	3
3. De aanpak.....	6
3.1 Inventarisatie	6
3.2 Waardering	7
3.3 Samenstelling kaart	7
Bijlagen	13
1. Leden van de werkgroep	13
2. Bronnen en literatuur	13
3. Legenda kaart	15
Colofon.....	17

1. Inleiding

De gemeente Oldenzaal heeft door Het Oversticht een Cultuurhistorische Waardenkaart (CHWK) laten opstellen voor het hele grondgebied van de gemeente. De kaart is opgezet als een informatieve kaart met de karakterisering en waardering van onder andere het cultuurlandschap, cultuurhistorische objecten en elementen, gebouwde monumenten en karakteristieke gebouwen en erven. De kaart is een dynamisch product en kan in de toekomst te allen tijde aangepast worden. De gemeente gaat de CHWK als onderlegger gebruiken bij het te formuleren gemeentelijke beleid ten aanzien van cultuurhistorie en ruimtelijke ontwikkelingen en de Nota Cultuurhistorie die op dit moment wordt opgesteld. De kaart biedt daarmee een beoordelingskader bij onder andere de omgevingsvergunning. Daarnaast zal de CHWK vertaald worden in het omgevingsplan van de gemeente Oldenzaal. Oldenzaal is één van de door het rijk aangewezen landelijke pilotgemeenten omgevingsplan in het kader van de nieuw te introduceren Omgevingswet.

Contactpersoon namens de opdrachtgever is mw. drs. A. van Oss. Het project is uitgevoerd door Het Oversticht, mw. ir. A. Coops, landschapsarchitect, mw. drs. M. van Hellemond en mw. M. Terpstra, beide architectuurhistoricus, mw. drs. S. Wentink, archeoloog en projectleider. Als GIS-specialist heeft meegewerkt mw. ir. E. Smeets van het Gelders Genootschap en dhr. E. Webbink van Het Oversticht.

2. Oldenzaal: een korte geschiedenis

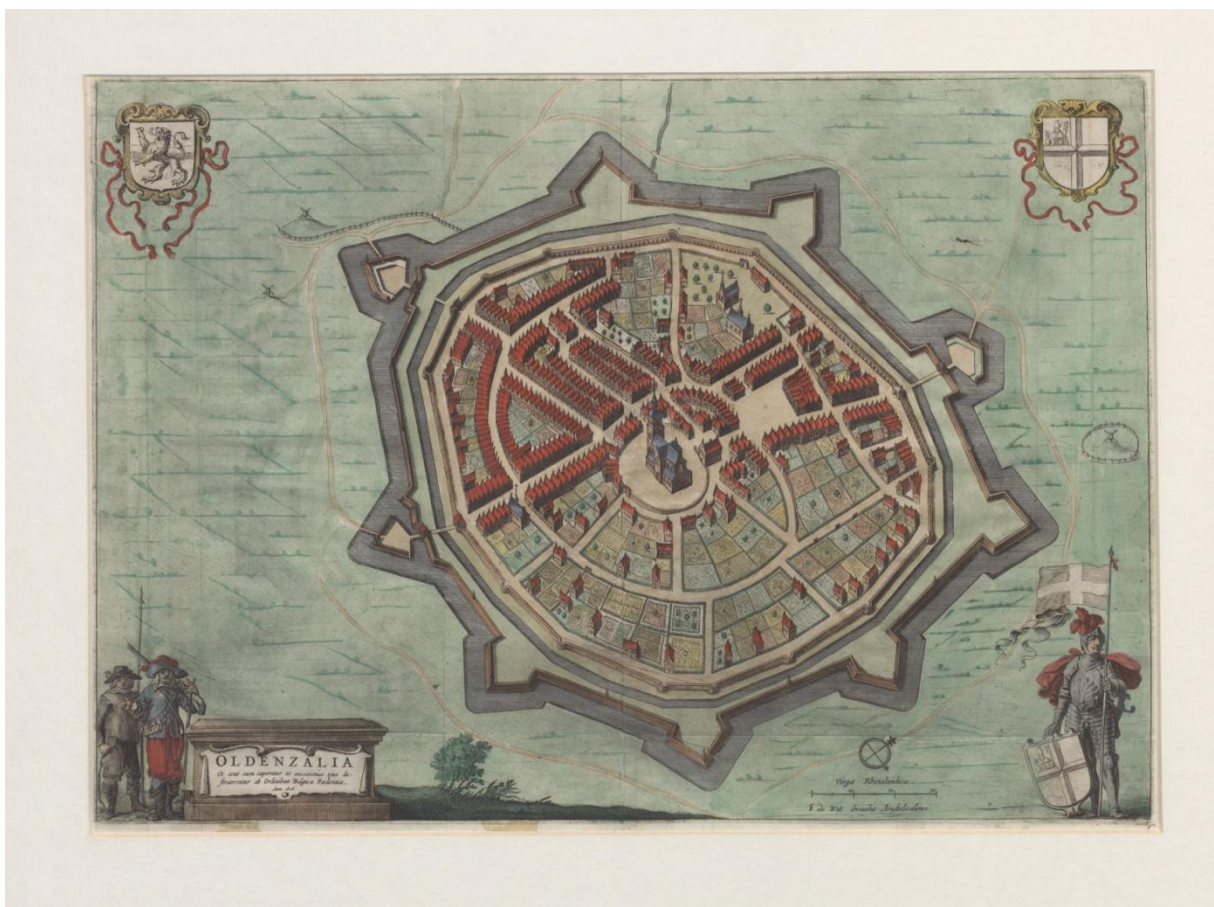
Oldenzaal ligt op de westflank van de stuwwal Oldenzaal-Enschede en is ontstaan op een strategisch punt, op een kruispunt van wegen langs de belangrijke handelsroute van Utrecht naar Münster. Volgens de overlevering stichtte de Ierse missionaris Plechelmus halverwege de 8ste eeuw een kerkje in Oldenzaal. Dit eerste kerkje was waarschijnlijk opgetrokken uit hout en gewijd aan de heilige Silvester, een paus uit de eerste helft van de 4de eeuw na Chr. De Utrechtse Bisschop Balderik van Kleef stichtte in Oldenzaal in 954 een kapittel van zestien kanunniken en liet de relieken van de Heilige Plechelmus overbrengen naar Oldenzaal. Ook werd toen de eerste, aan St. Plechelmus gewijde kerk, gebouwd. Rond de ontstane immunitet waarbinnen de kanunniken woonden, bevond zich een gracht met mogelijk een wal. Op basis van archeologisch onderzoek in Oldenzaal lijkt het er op dat de aanleg van de grachten en omheiningen van immunitetsgebieden pas in de 11de en de 12de eeuw plaatsvonden. Oldenzaal kent echter ook een oudere vroeg middeleeuwse gracht, die rond het eerste prestedelijke gebied is aangelegd. Dit is vrijwel zeker een ringwalburg zoals die ook in onder andere Zutphen is aangetroffen.

Rond 1150 werd de eerste kerk vervangen door de huidige monumentale Romaanse kerk, waarvan de toren rond 1220 is voltooid. Na de wijding van de St. Plechlumuskerk in 954 is Oldenzaal een officieel kerkelijk centrum voor de regio en groeide als stad. In 1049 kreeg de stad marktrechten toegewezen van keizer Hendrik III via Bernoldus, bisschop van Utrecht. Dit vergrootte het aanzien van de stad aanzienlijk en Oldenzaal kon in deze periode gerekend worden tot de Duitse

Hanzesteden. De stad kreeg in 1218 van Otto van de Lippe het Wigboldrecht een soort voorloper van het stadsrecht in Twente. Wanneer de stad officieel stadsrechten kreeg, is niet helemaal zeker, maar 1249 wordt als jaartal aangehouden.

In de 13de en 14de eeuw is de gracht rond de immunitet verland en gedempt. Vanwege de groei werd in de 14de eeuw het stadgebied vergroot door het aanleggen van een grotere omwalling. De oppervlakte van de stad is verdubbeld van circa 9 ha naar 17,5 ha. Tussen de oude en de nieuwe omwalling kwam er een rondlopende strook van circa 50 tot 70 meter bij. De nieuwe omwalling bestond uit een stadsmuur en een dubbele gracht ervoor. De binnen- en de buitengracht werden gescheiden door een tussenwal. De nieuwe poorten kwamen te liggen in het verlengde van de Steenstraat en de Bisschopstraat en een derde poort in de Deurningerstraat. Tegen de binnenzijde van de muur lagen rondgaande straten, nu nog globaal terug te vinden in de Kloosterstraat, Oostwal, Poortstraat, Hoogelucht, Ketwichstraat, Op den Koem en Vestingstraat. Tot in het midden van de 16de eeuw is de versterking gebleven zoals die in de 14de eeuw is aangelegd. Dit is goed te zien op de kaart van Jacobus van Deventer die, hoewel vervaardigd na de middeleeuwen (rond 1560), toch nog de middeleeuwse omwalling goed weergeeft. Er zijn aanwijzingen voor tenminste twee verschillende stadsbranden: één in 1447 en de Helmichsbrand in 1492 die bijna de hele stad in as legde. In de 15de eeuw krijgt Oldenzaal ook een Heilige-Geest gasthuis, waar zieken terecht konden en werd ook een begijnhuis gesticht. Dit begijnhuis is later uitgegroeid tot een volwaardig klooster, het St. Agnesklooster en lag op ongeveer de huidige plek van winkelcentrum de Driehoek.

Plattegrond van de vesting Oldenzaal door Blaeu met situatie in 1626. Uitgebracht in 1649.

In de Tachtigjarige oorlog krijgt Oldenzaal het flink te verduren. In oktober 1597 wordt de stad eerst ingenomen door Maurits en komt het in handen van de Staatse, maar al in 1605 komt het weer in handen van de Spanjaarden door inname door Spinola. Na het beleg van Oldenzaal in 1626 komt in het in augustus van dat jaar definitief in handen van de Staatse en moest de stad, tegen haar zin in, de vestingwerken grotendeels ontmantelen. Dat leidde in ieder geval tot het dempen van de buitengracht, het slechten van de bastions en de afbraak van de stadspoorten. Vermoedelijk is toen ook de stadsmuur grotendeels afgebroken en zullen alleen de delen waartegen huizen waren aangebouwd, nog bewaard zijn gebleven. In hoeverre en hoe snel de opgelegde ontmanteling ook daadwerkelijk is uitgevoerd is niet duidelijk. De buitengracht zal grotendeels gedempt zijn met aarde van de tussenwal en de bastions. In 1644 werden de poorten weer hersteld of opnieuw opgericht. Na de Vrede van Münster in 1648 blijft Oldenzaal, ondanks de vele katholieken, onder hervormd bestuur: in de St. Plechelmus kerk worden hervormde diensten gehouden. Pas begin 19de eeuw, onder Frans bewind komt hier een einde aan en wordt de kerk weer door Katholieken gebruikt.

In de 19de eeuw komt de textielindustrie, als gevolg van een industrialisatie, op in Oldenzaal. De bekendste is de fabriek van Gelderman. P.J. Gelderman vestigde zich in 1817 met zijn familie in Oldenzaal om te gaan werken als katoenspinner. Zijn oudste zoon werkte zich op van loonfabrikant tot eigenaar van een succesvolle stoomweeffabriek en een stoomspinnerij. Door te investeren in de aanleg van een spoorlijn wist hij aan goedkope steenkool te komen uit Duitsland. In 1854 bezat hij 535 weefgetouwen en was daarmee de grootste werkgever van Oldenzaal. In 1931 was een derde deel van de beroepsbevolking van Oldenzaal in dienst bij van Gelderman. In 1981 sloten de deuren van de fabriek. Gelderman, maar ook andere textielabrikanten lieten villa's en buitenhuizen bouwen. Gelderman zelf gaf de Amsterdamse architect Karel Muller (een familielid), de opdracht Huize Kalheupink te bouwen. In de periode 1913-1925 werden de tuinen aangelegd door L. Springer (een vriend van de architect). Ook villa De Hulst is van architect Muller en heeft Springen, met inachtneming van het bosachtige karakter, de tuinen aangelegd.

In de Tweede Wereldoorlog bleef Oldenzaal grotendeels gespaard voor bombardementen, waardoor slechts enkele woningen zijn getroffen. Er werd in die periode ook echter nauwelijks gebouwd, waardoor er na de oorlog veel behoefte was aan nieuwe woningen. Door gebrek aan materialen ging het bouwen niet snel. Pas vanaf 1948 kwamen de eerste woningen op het Hooiland en de Glindebuurt. Daar werd ook de eerste hoogbouw van Oldenzaal gebouwd: drie bouwlagen boven winkels. Probleem voor de gemeente vormde ook gebrek aan grond. Na tien jaar overleggen werd eindelijk in 1995 het gebied rond Noord- en Zuid-Berghuizen afgestaan aan Oldenzaal. Direct werd begonnen met het verharderen van wegen en de bouw van huizen, waarbij de oude wegenstructuren gehandhaafd bleven en gebruikt werd gemaakt van de aanwezigheid van essen en glooiingen in het landschap. In de architectuur lag de nadruk voornamelijk op rijen eengezinswoningen en een aantal ensembles van appartementencomplexen. De verschijningsvorm van de bebouwing kreeg een sterk traditioneel karakter en werd gekenmerkt door rode baksteen gevels en zadeldaken met pannen.

In de jaren zestig begon men ten noorden van de rondweg met de bouw van de Thij. De eerste fase kenmerkte zich door rechttoe rechtaan straten zonder veel groen. Bij de bouw van de tweede fase van de Thij werd het idee van de woonerven omarmd. Door het zo veel mogelijk sparen van

bestaande bomen en het aanleggen van plantsoentjes en vijvers zou er meer buurtgevoel moeten ontstaan. Tussen 1980 en 1990 werd de wijk De Essen gerealiseerd. De laatste grote uitbreiding van Oldenzaal was de tussen de Thij en de Essen gelegen wijk Gravenes.

3. De aanpak

Het Oversticht heeft in samenspraak met de gemeente een opzet voor dit project gemaakt, bestaande uit drie onderdelen: inventarisatie, waardering en samenstelling kaart. De drie onderdelen zijn deels gelijktijdig uitgevoerd.

3.1 Inventarisatie

De basis voor de inventarisatie heeft bestaan uit de specificaties en randvoorwaarden voor de CHWK van de gemeente Oldenzaal, alsmede bureauonderzoek op basis van bestaande literatuur, de actuele lijst van rijks- en gemeentelijke monumenten en diverse kaarten, waaronder de kadastrale kaart 1832 en de kaart uit 1905. Een belangrijke input voor de inventarisatie vormde de bijdrage van de werkgroep, geleverd in de eerste bijeenkomst en veldwerk in de bebouwde kom en het buitengebied. Bij het veldwerk is onder andere gekeken naar bebouwing, erven, stratenpatronen en landschapstypen. Voor de samenstelling van de werkgroep wordt verwezen naar bijlage 1 en voor de gebruikte bronnen wordt verwezen naar bijlage 2.

Op basis van de specificatie van de gemeente Oldenzaal is de grens bij het inventariseren van de bebouwing bepaald op het jaar 1965. Alles van daarna is niet meegenomen, met uitzondering van sommige uitbreidingswijken, zoals de naoorlogse wijk Zuid-Berghuizen, waar delen van voor en delen van na 1965 zijn. Tevens is deze wijk recent geïnventariseerd en gewaardeerd. De gegevens daarvan zijn meegenomen bij de samenstelling van deze kaart. In overleg met de gemeente zijn ook de volgende aspecten en/of objecten zijn niet bij de inventarisatie betrokken:

- Zichtbare en potentieel aanwezige inpandige bouwhistorische waarden.
- Kunst in de openbare ruimte, omdat de waarderingsystematiek en de beleidsmatige vertaling niet aansluiten op de aanpak voor de CHWK.
- Solitaire bomen, omdat de lijst hiervan nog niet is vastgesteld door de gemeenteraad.

Vanuit de werkgroep is veel informatie naar voren gekomen. In overleg met de gemeente en de regioarcheoloog is het volgende besloten:

- Markestenen zijn meegenomen bij de inventarisatie.
- Een aantal beken, oude wegen is eveneens meegenomen bij de inventarisatie.
- De poelen, houtwallen en hakhout op Het Hulsbeek zijn niet apart opgenomen, maar meegenomen in de toelichting bij Het Hulsbeek. Reden hiervan is dat deze elementen eigenlijk vlakdekkend voor de gemeenten uitgezocht moeten worden. Dan is er een goede afweging te maken welke elementen wel en welk niet meegenomen worden. Een dergelijke inventarisatie is niet voorhanden.
- Voor landweren is er wel een soort inventarisatie gemaakt, maar daaruit blijkt dat er in de gemeente geen landweren of restanten daarvan meer zijn te vinden.

Alle genoemde elementen kunnen in een later stadium alsnog aan de kaart worden toegevoegd.

Alle informatie uit de inventarisatie is in een Excel-lijst gezet (catalogus), bestaand uit 17 rubrieken. De rubrieken en de inhoud daarvan zijn met de gemeente en werkgroep besproken en aangepast waar nodig. In de eerste bijeenkomst zijn de rubrieken voor de Excel-lijst vastgesteld (voor de uitleg en inhoud van de rubrieken wordt verwezen naar paragraaf 2.3.). Tot slot is belangrijk te melden dat besloten is geen foto's toe te voegen aan de Excel-lijst/catalogus.

3.2 Waardering

Op basis van de inventarisatie en het veldwerk is gewaardeerd in drie niveaus.

1. van zeer hoge waarde;
2. van hoge waarde;
3. van waarde.

Voor de waardering van de elementen en structuren zijn de volgende selectiecriteria gebruikt:

- Kenmerkendheid/representativiteit: kenmerkendheid is vaak het criterium op grond waarvan een eerste selectie plaatsvindt. Een object, element of structuur is immers van belang als het kenmerkend is voor de historische bouwkunde, historische stedenbouwkunde of voor de landschapsvormende functies binnen de historische geografie.
- Samenhang: de mate waarin de aanwezige objecten, elementen en structuren een ruimtelijke en/of functionele relatie met elkaar hebben (ensemblewaarde).
- Zichtbaarheid: de mate waarin een object, element of structuur waarneembaar of herkenbaar is.
- Gaafheid: de mate waarin een object, element of structuur in hoofdvorm en detaillering nog aanwezig is.
- Zeldzaamheid: de mate waarin een object, element of structuur altijd schaars is geweest of schaars is geworden in gemeentelijke context.

Voorafgaand aan de waardering zijn nog de volgende afspraken gemaakt:

- Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten zijn al gewaardeerd in het verleden en krijgen de hoogste waardering (van zeer hoge waarde).
- De panden die in het kader van de Monumenten Inventarisatie Project zijn geïnventariseerd en gewaardeerd, maar geen rijks- of gemeentelijk monument zijn geworden, worden als karakteristiek gezien en krijgen de waardering van hoge waarde.
- De omschrijving en motivering voor de waardering per object of structuur omvat maximaal 256 tekens. Dit houdt verband met de GIS-applicatie, die niet meer tekens toe staat.

De waardering is in een tweede bijeenkomst met de werkgroep besproken, waarbij aanvullingen en aanpassingen hebben plaatsgevonden. Deze zijn vervolgens verwerkt in de Excel lijsten.

3.3 Samenstelling kaart

De kaart is samengesteld uit drie lagen:

1. Lijn: een lijn op de kaart is een waardevolle lineaire ruimtelijke structuur zoals bijvoorbeeld een spoorlijn, een beek of een weg. Het gaat hierbij om het aangeven van de structuur, niet om de weergave van het exacte profiel.

2. Punt: een punt op de kaart is een waardevol ruimtelijk object of cultuurhistorisch element zoals bijvoorbeeld een gebouw, een markesteen of stadspomp. Het gaat hier om het aangeven van het object of element. De punt is geen weergaven van de exacte contour van het object.
3. Vlak: een vlak op de kaart is een gebied met gestapelde waarden of een ensemble. Het gaat hierbij om wijken en buurten, landschappen, landgoederen en grote eenheden groen.

Gekozen is om zoveel mogelijk objecten in de lijst met punten te verwerken en het aantal vlakken zo klein mogelijk te houden. Als meerdere vlakken op elkaar liggen dan zijn ze niet of niet goed zichtbaar. Dit geldt niet voor punten. Deze zijn altijd op elk vlak zichtbaar.

Zoals eerder aangegeven zijn alle gegevens ingevoerd in een Excel-lijst met rubrieken. Over de inhoud van een aantal van deze rubrieken is overleg geweest met de gemeente en de werkgroep. Uiteindelijk zijn de volgende rubrieken vastgesteld. Vastgestelde rubrieken van GIS-tabel

1. Picture id
2. Archiveringsnummer
3. Bron
4. Deelgebied
5. Thema
6. Straat
7. Huisnummer
8. Postcode
9. Gemeente
10. X-coördinaat
11. Y-coördinaat
12. Object
13. Datering
14. Status
15. Rijksmonumentnummer
16. Waardering
17. Toelichting

Een aantal van deze rubrieken hangt vast aan bijvoorbeeld rijks- of gemeentelijke monumenten, zoals picture id, archiveringsnummer en rijksmonumentnummer (dit zijn allen vastgestelde nummers). Een aantal spreekt voor zich, namelijk straat, huisnummer, postcode en gemeente. De overige behoeven nadere uitleg en detaillering. Op basis van de rubrieken is een legenda samengesteld. Hiervoor wordt verwezen naar bijlage 3.

Bron

Met 'bron' wordt bedoeld: op welke wijze de informatie is verkregen. Bronnen die voorkomen zijn:

- Rijksmonumentenlijst: dit is een lijst van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed waar alle beschermde monumenten op staan.
- Gemeentelijke monumentenlijst: dit is de lijst met gemeentelijke monumenten verstrekt door de gemeente Oldenzaal.
- Monumenten Inventarisatie Project: dit is een lijst met panden die zijn geïnventariseerd tijdens het Monumenten Inventarisatie Project in de jaren '90 van de twintigste eeuw. Daarbij is alle

bebouwing tussen 1850 en 1940 geïnventariseerd en gewaardeerd aan de hand van landelijk vastgestelde criteria: cultuurhistorische, architectuurhistorische en stedenbouwkundige waarden, gaafheid en zeldzaamheid.

- Veldwerk: informatie verkregen tijdens veldwerk.
- Rapport: hieronder vallen alle rapporten, literatuur die is geraadpleegd voor de inventarisatie, alsmede de informatie die is verstrekt door leden van de werkgroep en de gemeente Oldenzaal.

Deelgebied

De gemeente heeft in haar specificaties voor deze kaart drie deelgebieden onderscheiden:

1. Historische kern voor 1832;
2. Overige bebouwde komgebied inclusief bedrijventerreinen;
3. Buitengebied.

Thema en object

Er zijn in overleg met de gemeente en de werkgroep zes thema's vastgesteld, met elk een aantal objecten die daarbinnen vallen. De thema's zijn gekozen op basis van de cultuurhistorie die in de gemeente Oldenzaal aanwezig is. Wat betreft bebouwing is onderscheid gemaakt in drie thema's: de duidelijk aanwezig industriële ontwikkeling van Oldenzaal op het gebied van de textielindustrie, er is gekeken naar de aanwezige sociaal-culturele infrastructuur. Hierbij moet gedacht worden algemene voorzieningen als een begraafplaats, kerk, postkantoor of station, maar ook aan een markesteen die vroeger de grens tussen twee bestuurlijke gebieden (een marke) aangaf. Tot slot is de overige bebouwing zoals, woningen, winkels, maar ook grotere eenheden als wijken en buurten, gevat onder de noemer bebouwing (geschiedenis).

Het landschap en onderdelen binnen het landschap van Oldenzaal zijn eveneens onderverdeeld in drie thema's. Allereerst het (agrarisch) cultuurlandschap, gekenmerkt door hoge gebieden (de stuwwal) en lager gelegen gebieden (de beken en ontginningen), maar ook kenmerkende essen en de oude aanwezige erfstructuren. Daarnaast zijn groeneenheden apart onderscheiden, waarbij niet alleen bossen en parken gerekend worden, maar ook de aanwezige landgoederen. Tot slot is gekeken naar nu nog aanwezige infrastructuur die kenmerkend is voor de ontwikkeling van Oldenzaal, zoals (oude) spoorlijnen, (handels)wegen of straten en beken.

Hieronder volgt een uiteenzetting van de zes thema's en bijbehorende objecten.

1. Agrarisch cultuur / landschap: hieronder vallen de landschapstypen die voorkomen in Oldenzaal . Naast de landschapstypen zijn ook de erven onder deze categorie geschoven. Het gaat bij de erven in dit geval om de structuur van het erf en niet om de bebouwing.
 - Beekdallandschap: landschap waarin, een al dan niet oude, beek centraal ligt.
 - Essenlandschap: hierbij gaat het om gebieden met oude bouwlanden (essen) die door gebruik van plaggen hoger zijn komen te liggen dan de omringende gronden. Vaak liggen de essen al op zandruggen, waardoor ze extra hoog zijn komen te liggen.
 - Hoevenlandschap: gebied waarin oude hoeven liggen.
 - Ontginningslandschap: gebied dat vanaf halverwege de 19de eeuw ontgonnen is.

- stuwwallandschap: stuwwallen zijn ontstaan tijdens de voorlaatste ijstijd doordat het ijs grondlagen heeft opgestuwd. In Oldenzaal gaat het om (delen van) de stuwwal Oldenzaal-Enschede
 - erf: structuur van het erf.
2. Industriële ontwikkeling/geschiedenis: bij de industriële ontwikkeling gaat het om gebouwen die te maken hebben met industrie of nutsvoorzieningen. In Oldenzaal zijn onderscheiden:
- bedrijfsgebouw (incl. fabriek)
 - pompgebouw
 - trafohuisje
 - watermolen
 - watertoren
3. Sociaal-culturele infrastructuur: bij de sociaal-culturele voorzieningen gaat het om algemene voorzieningen, die door iedereen gebruikt kunnen worden of verband houden met bestuurlijke aangelegenheden. Onder dit thema vallen:
- begraafplaats (incl. grafheuvel)
 - horeca (restaurant/café)
 - kerk
 - kerktoren
 - markesteen
 - pastorie
 - postkantoor
 - school
 - skatebaan
 - stadhuis
 - stadspomp
 - station
 - tramhuisje
 - verenigingsgebouw (incl. parochiehuis)
 - ziekenhuis
4. Groen: onder groen vallen alle eenheden die kleine of grote eenheden groen (bomen/struiken/weide/gras) omvatten. Een rabattenbos betreft een (nat) bos voor houtteelt en een sterrenbos betreft een deel van een bos, aangelegd in de vorm van een ster.
- bos
 - landgoed
 - park
 - rabattenbos
 - sterrenbos
 - tuin

6. Infrastructuur: bij infrastructuur gaat het om alle (aangelegde) structuren in het landschap. Herkenbare percelering in het landschap is hier niet meegenomen, maar is onderdeel van de landschapstypen en valt onder het thema agrarisch cultuur / landschap. Onder dit thema vallen:

- beek
- laan
- pad
- plein
- spoor (incl. tram)
- straat
- weg

X- en Y-coördinaten

Dit zijn de coördinaten in het stelsel van de Rijksdriehoeksmeting of kortweg, RD-coördinaten. Deze worden in Nederland op nationaal niveau gebruikt als grondslag voor geografische aanduidingen. Voor de punten op de CHWK kaart zijn deze coördinaten gebruikt en wordt op die manier het pand of het object nauwkeurig aangewezen. Voor vlakken en lijnen worden deze coördinaten niet gebruikt. De vlakken en lijnen zijn ingetekend en op die manier aan gekoppeld aan de kaart.

Datering

Voor de datering is gebruikt gemaakt van de datering, zoals die gehanteerd wordt binnen de architectuur(historie).

- voor 1850;
- 1850-1900;
- 1900-1950;
- 1950-e.v.

Status

Er zijn twee statuseenheden mogelijk:

- rijksmonument;
- gemeentelijk monument.

Waarde

Zoals bij de waardering al is aangegeven, zijn drie waarderingseenheden mogelijk:

- van zeer hoge waarde;
- van hoge waarde;
- van waarde.

Toelichting

In de toelichting bij het object (punt), vlak of lijn staat een omschrijving van maximaal 256 tekens. Meer tekens bleek niet mogelijk i.v.m. de GIS-applicatie. De toelichting omvat een korte omschrijving en indien mogelijk een korte toelichting op de waardering.

Bijlagen

1. Leden van de werkgroep

Anneke van Oss	Beleidsmedewerker, gemeente Oldenzaal
John Teunissen	Beleidsmedewerker, gemeente Oldenzaal
Benno Ankoné	Senior medewerker juridische zaken, gemeente Oldenzaal
Saskia Everink	Communicatieadviseur, gemeente Oldenzaal
Hans Oude Rengerink	Regioarcheoloog Oldenzaal
Marlies Terpstra	Architectuurhistoricus, Het Oversticht
Suzanne Wentink	Projectleider, Het Oversticht
Wilbert Kallenberg	IVN Oldenzaal en universiteit Twente
Wim Heersink	Adviescommissie cultuur Oldenzaal
Wim Reef	Monumentenraad Oldenzaal

2. Bronnen en literatuur

Gemeentelijke monumentenlijst gemeente Oldenzaal.

Hellemond, drs. M., van. en dr. mr. G.M. Medema. Zuid-Berghuizen. Een naoorlogse wijk op Twentse grondslag. Programma naoorlogs bouwen in Overijssel. Opgestroopte mouwen Oldenzaal. Het Oversticht, 2009.

Inventarisatie jongere bouwkunst 1850-1940; Objecten Oldenzaal 1 en 2. Het Oversticht, 1990.

Kadastrale minuut 1832.

Keizers, ing. T.B.J. (Theo). Herstelplan Bos- en Houtwallen. Een stukje historie op het Hulsbeek. Bosgroep Noord-Oost Nederland, 2008.

Keizers, ing. T.B.J. (Theo). Herstelplan poelen. Een stukje historie op het Hulsbeek. Bosgroep Noord-Oost Nederland, 2008.

Knoop, H. Landweren, Borghuizen en bomen rond Oldenzaal. Uit: ons Oldenzaal, pag. 9-19. Oldenzaal, 2010.

Kragt, ing. G.E. (Gerald). Herstelplan Hakhoutculture. Een stukje historie op het Hulsbeek. Bosgroep Noord-Oost Nederland, 2008.

Kragt, ing. G.E. (Gerald). Herstelplan Rabattenbos. Een stukje historie op het Hulsbeek. Bosgroep Noord-Oost Nederland, 2008.

Lijst van elementen voor de cultuurhistorische waardenkaart gemeente Oldenzaal door de heer W.C.M. Kallenberg.

Nij Bijvank-van Herel, I.M. e.a. Singelpark Oldenzaal. Voorstellen ter verbetering van de uitstraling en de zichtbaarheid. Het Oversticht, 2014.

Rijksmonumentenlijst Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Scholte Lubberink, H.B.G. Het St. Plechelmusplein te Oldenzaal, gemeente Oldenzaal; archeologisch vooronderzoek (proefsleuven) en archeologische begeleiding. Raap Archeologisch Adviesbureau, 2011.

Specificaties en randvoorwaarden voor de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHWK) gemeente Oldenzaal

Sueur, C., J. Flamman, R. Schrijvers en W.A.M. Hessing. Archeologische waarden- en beleidskaart voor het grondgebied van Oldenzaal. Vestigia, Archeologie en Cultuurhistorie, 2006.

Topografische kaart uit 1905.

<http://www.regiocanons.nl/overijssel/twente/oldenzaal>

3. Legenda kaart

Deelgebieden

1. historische kern
2. bebouwde kom
3. buitengebied

Thema en object type

1. Agrarisch cultuur / landschap
 - beekdallandschap
 - essenlandschap
 - hoevenlandschap
 - ontginningslandschap
 - stuwwallandschap
 - erf
2. Industriële ontwikkeling/geschiedenis
 - bedrijfsgebouw (incl. fabriek)
 - pompgebouw
 - trafohuisje
 - watermolen
 - watertoren
3. Sociaal-culturele infrastructuur
 - begraafplaats (incl. grafheuvel)
 - horeca (restaurant/café)
 - kerk
 - kerktoren
 - markesteen
 - pastorie
 - postkantoor
 - school
 - skatebaan
 - stadhuis
 - stadspomp
 - station
 - tramhuisje
 - verenigingsgebouw (incl. parochiehuis)
 - ziekenhuis
4. Groen
 - bos
 - landgoed
 - park
 - rabattenbos
 - sterrenbos

- tuin
- 5. Bebouwing (geschiedenis)
 - arbeidershuisjes
 - armenhuisjes
 - binnenstad
 - boerderij
 - buurt
 - dienstgebouw
 - koetshuis
 - poortgebouw
 - toegangspalen
 - villa
 - winkel
 - winkel/woonhuis
 - woonhuis
 - wijk
- 6. Infrastructuur
 - beek
 - laan
 - pad
 - plein
 - spoor
 - straat
 - weg

Datering

- voor 1850
- 1850-1900
- 1900-1950
- 1950-e.v.

Waarde

- van zeer hoge waarde
- van hoge waarde
- van waarde

